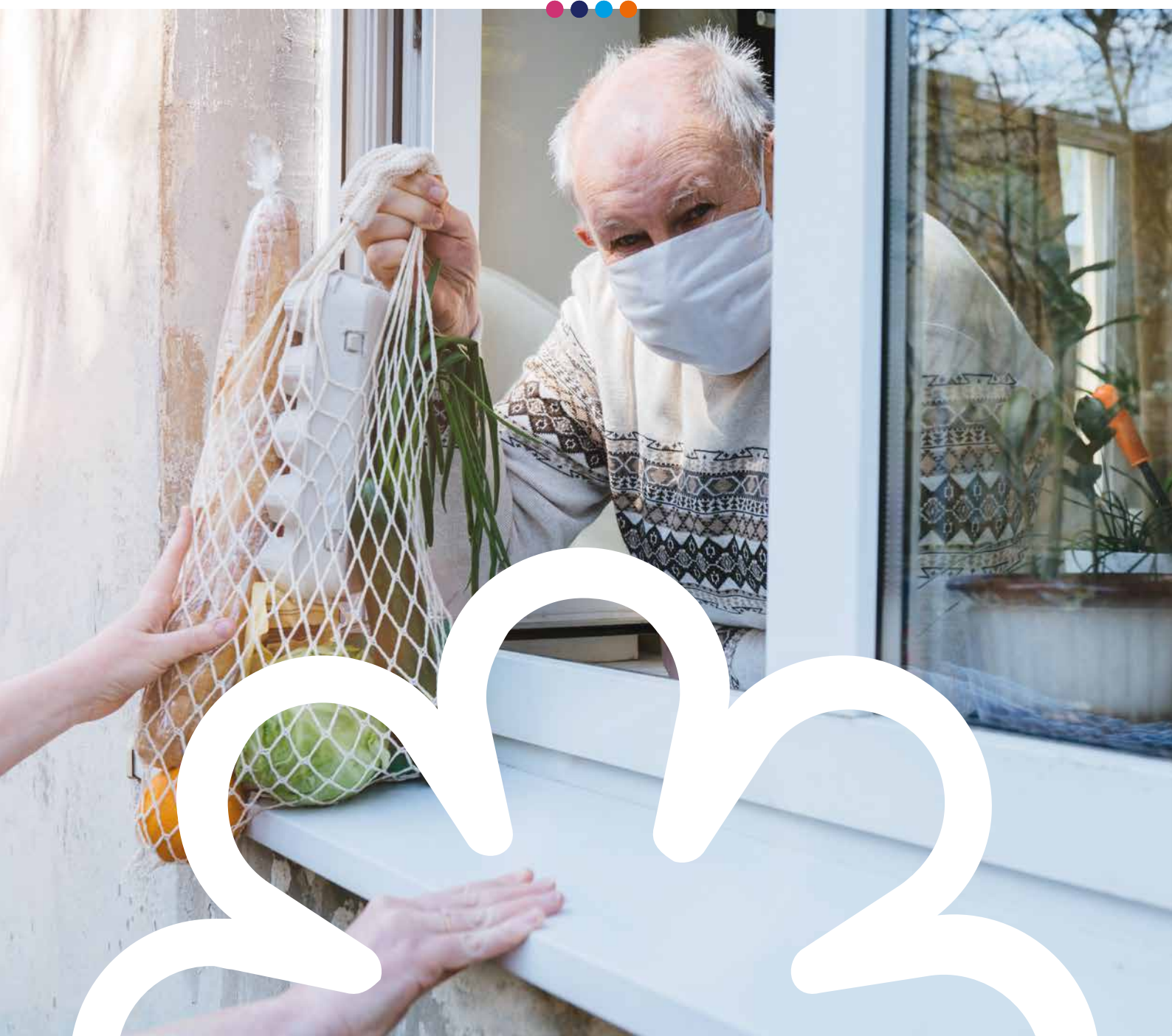

EEN JAAR VAN VEERKRACHT EN VERBINDING

Basisondersteuning 's-Hertogenbosch

EEN JAAR VAN VEERKRACHT EN VERBINDING

Basisondersteuning 's-Hertogenbosch
Verantwoording 2020

INLEIDING

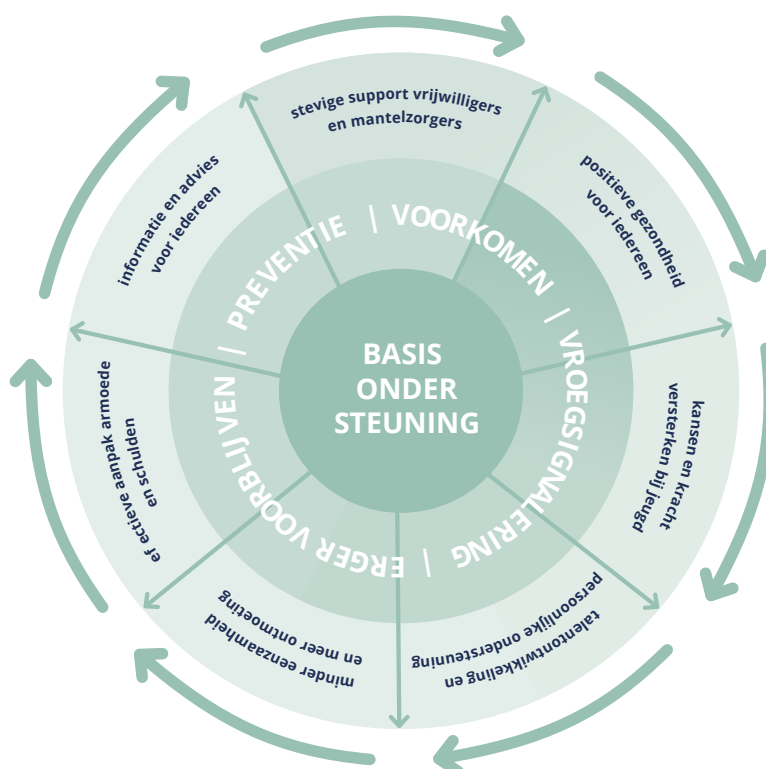
Stevige basisondersteuning brengt de sociale stad tot bloei

Farent, GGD, Humanitas en MEE maakten in 2019 een gezamenlijk meerjarenplan voor de basisondersteuning in 's-Hertogenbosch. Het plan werd gemaakt op verzoek van de gemeente 's-Hertogenbosch. Rode draad in dit plan is een sterke sociale stad, met een toegankelijke en laagdrempelige basisondersteuning. Inwoners kunnen bij de vier partners terecht met alle vragen. In de basisondersteuning pakken we vragen gezamenlijk op en organiseren we ondersteuning op maat. Onze aanpak is preventief en resultaatgericht. Voor de jaren 2020-2023 werken we aan 7 deelopdrachten. Binnen elke deelopdracht bieden we een afgestemd pakket. Tegelijkertijd weten we dat alles

met alles in verbinding staat. Inwoners passen niet in 1 vakje en vragen support op hun unieke combinatie van vragen en/of talenten. Het is aan ons om te schakelen: met inwoners en alle partners in de basisondersteuning, op alle niveaus van preventie en in alle (combinaties van) deelopdrachten.

Gezamenlijke verantwoording over 2020

Dit document omvat een gezamenlijke verantwoording over het jaar 2020 op de deelgebieden 2 tot en met 6. Deelgebied 1 betreft Koo en deelgebied 7 betreft het jongerenwerk. Rapportages van deze deelgebieden komen terug in de diverse stuurgroepen. In vogelvlucht

schetsen we hier de belangrijke ontwikkelingen op de deelgebieden 2 tot en met 6 en de (nieuwe) verbindingen die gelegd zijn. Daartoe zijn meer dan 20 professionals bevraagd van de vier samenwerkende partners. Zij deelden waardevolle ervaringen over de praktijk van alledag in de buurten en wijken, de doorontwikkeling van de basisondersteuning en het gezamenlijk meebewegen in een opmerkelijk jaar 2020.

Een jaar waarin alles anders was

Vanwege de pandemie raakten we in het voorjaar van 2020 in een ongekende situatie: contact is onze core business. Maar hoe konden we naast inwoners gaan staan in perioden van lockdown? Contacten één op één buiten konden doorgaan, net als online contacten. Inloopmomenten, waar we juist laagdrempelig contact zoeken, waren lastiger. Met inzet van flexibiliteit en inventiviteit ervaarden we juist in dit coronajaar de kracht van ons werk: snel schakelen, erop af, hands-on mentaliteit en kleine projecten om mensen een hart onder de riem te steken. We beleefden saamhorigheid en maximaal gemotiveerde vrijwilligers en professionals die contact aanboden waar het kon en (kwetsbare) inwoners vasthielden met de middelen die mogelijk waren. We prezen onszelf gelukkig met het feit dat we al enkele jaren bouwen aan een sterke sociale basis. Binnen de basisondersteuning vonden we elkaar sneller, zeker in die eerste moeilijke maanden.

Hoe we elkaar wisten te vinden

In de bijzondere omstandigheden van 2020 wisten we elkaar – als de 4 partners in de basisondersteuning – steeds beter te vinden. Allemaal ondersteunden we burgerkracht en vrijwillige inzet. In een mum van tijd werd vrijwilligerscentrale Galant stedelijk verzamelpunt en adviescentrum voor verenigingen, bewonersgroepen en lokale of wijkinitiatieven. Het thema eenzaamheid was actueler dan ooit. Het lukte om al gepland nieuw aanbod op dit belangrijke deelgebied toch door te zetten. Ook de nijpende vragen rondom sexting en online onveiligheid voor kinderen en jongeren zijn met nog meer motivatie opgepakt. Niet aflatend zochten vrij-

willigers naar momenten en mogelijkheden waarop zij ouders wel konden informeren en jeugd konden voorlichten. Met als bijzonder feit een nieuwe training voor professionals in het sociaal domein over (het signaleren van en een aanpak bij) mensenhandel en trafficking. Deze training, die voortkwam uit een directe samenwerking van MEE en Humanitas, kwam door de korte lijnen in de basisondersteuning gemakkelijker tot stand. Ook op andere aspecten van positieve gezondheid investeerden wijkgezondheidswerkers, opbouwwerkers en ook schoolmaatschappelijk werkers in de samenwerking. En toen eenmaal duidelijk was dat mensen langdurig klachten ondervonden, organiseerden we corona nazorg met inzet van de complementaire krachten van GGD, Humanitas, Farent en MEE. Binnen het deelgebied armoede en geldproblemen waren er – zeker gedurende de eerste helft van het jaar – minder aanvragen voor ondersteuning. De partners Farent, Humanitas en Eerste Hulp bij geldzaken (gemeente) hielden de vinger aan de pols en maakten ondertussen een filmpje waarmee zij in 2021 inwoners wijzen op een mogelijk na-ijlend effect van de pandemie: vraag ondersteuning voordat de bodem van je spaarpot echt in zicht is!

Perspectief 2021

Natuurlijk zien we uit naar versoepeling van de coronamaatregelen. Inwoners, vrijwilligers en professionals missen de mogelijkheid van elkaar ontmoeten in groepen en we hopen dat dit in de loop van 2021 weer kan. Dan kunnen er weer fysieke bijeenkomsten/ trainingen plaatsvinden en spellopen en inloopspreekuren zonder aanmelding vooraf. Als partners en ook als Buurtteams houden we het online afstemmen en vergaderen vast. Maar we zien daarnaast uit naar fysiek ontmoeten, uitwisselen en trainen. Dat geeft een meerwaarde in de verdieping van de samenwerking. Daarin investeren, blijft nuttig. De ervaren flexibiliteit en inventiviteit in 2020 nemen we mee. Deze positieve ervaringen in een moeilijk pandemiejaar maken de weg vrij voor (meer) gezamenlijke innovatie. Daar zetten we in 2021 op in.

VRIJWILLIGERS EN MANTELZORGERS

Deelopdracht 2

Doel: Inwoners zetten zich in voor elkaar, voor activiteiten, diensten, voor verenigingen en voorzieningen in wijken en buurten, dorpen en de stad. Samen staan zij voor een leefomgeving die sociaal, zorgzaam voor elkaar, veilig en leefbaar is.

RESULTATEN 2020

Deelopdracht 2

In het voorjaar van 2020 zochten vrijwilligers en hun ondersteuners naar een passende aanpak: hoe om te gaan met steeds veranderende coronamaatregelen en de gevolgen daarvan voor het dagelijks werk? Er was saamhorigheid en een gevoel van 'in deze stad blijven we in contact met bewoners'. In de tweede helft van het jaar, toen de maatregelen taai werden, hielden ervaren én nieuwe vrijwilligers vol. Contact is en blijft ons dagelijks werk.

Meer hulpvragen, nieuwe vrijwilligers

Veel vrijwilligers in de stad bezoeken mensen als dementiemaatje, wandel- of administratiemaatje of 'gewoon gezellig koffiedrinken'-maatje. Sinds de 1e lockdown zochten de vrijwilligers naar alternatieve manieren van contact; denk aan een tuingesprek, samen wandelen of toch huisbezoek op anderhalve meter met strikte hygiënemaatregelen. Waar de vrijwilligers opmerkten dat bewoners echt in problemen konden komen, gaven zij dit direct door. Met die mensen hielden we samen intensiever contact. Gaandeweg het jaar kwamen er meer signalen van bewoners in de knel, ook vanwege uitgestelde vragen. De hulpvragen namen toe. Het mooie was dat ook nieuwe vrijwilligers zich meldden: 30'ers, jonge meiden van begin 20, studenten en ook wel 50'ers die vanwege corona geen werk meer hadden. Er was veel energie; mensen wilden aanpakken en van betekenis zijn. Erg positief. Bij onze vier organisaties stonden in 2020 ruim 1200 vrijwilligers ingeschreven.

Burgerkracht in de stad

Vooraf tijdens de 1e golf van corona kwam er veel burgerkracht vrij in de stad. Dat was niet geïnitieerd door de organisaties, maar bedacht door de mensen zelf. Wij sloten aan, dachten mee over praktische dingen en zetten uiteraard onze netwerken in. We waren partners. Een voorbeeld van burgerkracht is Crew against Corona (CAC). CAC bestaat uit veel verschillende vrijwilligers. Ze zijn super gemotiveerd en goed georganiseerd, en worden niet gehinderd door systeemdenken. CAC startte in 2020 met een app en daar kwamen vragen en support bij elkaar. Heel eenvoudig en concreet; dat was ook de kracht. Aan ons professionals de taak om daarin mee te bewegen en aan te dragen wat bruikbaar was. Bijvoorbeeld het financiële systeem van

Farent toen dat nodig was. Of onze kennis van eenvoudig communiceren. Er ontstonden boodschappendiensten, er waren vrijwilligers die kaarten gingen schrijven, anderen zetten een telefoondienst op voor eenzame bewoners. Stedelijke 'huiskamer' Bij Katrien fungeerde als uitvalsbasis.

Vanaf het begin bestond Crew against Corona uit heel verschillende vrijwilligers; ook mensen die normaal gesproken geen vrijwilligerswerk doen. Ze stapten overal op af en kwamen ook bij de mensen die -om wat voor reden dan ook- niet vriendelijk of dankbaar waren. Spannend, maar dat ging goed. Het samenwerken met CAC was niet lastig. Integendeel. Het heeft het vertrouwen versterkt dat mensen opstaan als het nodig is. In die zin was het een inspirerende tijd.

Steunteams in de Vrijwillige Thuishulp

Bij de Vrijwillige Thuishulp (VTH) organiseren we regelmatig grotere groepsbijeenkomsten voor de vrijwilligers; die gebruiken we voor scholing en ontmoeting. In 2020 kon dit niet. En beeldbellen sloeg niet aan bij deze vrijwilligers. Ter plekke bedachten we iets anders. We vormden kleine steunteams van enkele vrijwilligers rondom 1 bewoner. Dat deden we om te beginnen bij de bewoners met (zware) mantelzorgtaken. Zo'n steunteam ging er samen voor staan. Via WhatsApp of bellen vonden de vrijwilligers elkaar gemakkelijk. Ze gaven elkaar advies en schakelden vlot: kon de een niet gaan, dan stapte de ander erin. Onze professionals konden vlot even aanhaken. We breidden de steunteams uit naar bewoners met complexe hulpvragen. Ervaren en nieuwe vrijwilligers hielden elkaar vast en verdeelden de last; dat was nodig en het werkte! Zo was er een oude dame (90-plus) die werd aangemeld via de thuiszorg. Deze mevrouw hield iedereen af; eigenlijk was ze alle omgangsvormen onttrokken. Drie vrijwilligers vormden een team en om beurten ging een van hen op bezoek. Ervaringen werden gedeeld. Mevrouw was in het begin helemaal niet vriendelijk, maar zij liet de vrijwilligers wel binnen. Gaandeweg zag je appjes voorbijkomen: 'Lekker op 1,5 meter samen in de tuin gezeten!' 'Mevrouw heeft zelf de tv uitgezet. Zo konden we een beetje praten. Koffie krijgen we niet, maar het contact komt op gang. We houden vol'. Ook komend jaar houden we de steunteams erin. Het werkt fijn voor de vrijwilligers, voor bewoners en ook voor ons

als sociaal werker. Gemiddeld waren er in 2020 per kwartaal zo'n 450 trajecten Vrijwillige Thuisbuis.

Mensen zijn deel van een groter geheel

Omdat groepsactiviteiten niet door konden gaan, was het voor het opbouwwerk een moeilijk jaar. Tegelijkertijd waren er veel bewoners die 'iets' wilden doen. In de wijk Schutskamp waren mannen die wilden klussen. Fantastisch. Zij werden ondersteund op een manier waardoor zij zich deel gingen voelen van een groter geheel, namelijk een Klusdienst. Daardoor werden de mannen anders dienstverlenend. Een Klusdienst is er immers voor alle wijkbewoners. Als klusser stap je ook binnen bij mensen die je zelf niet zou kiezen. Denk aan die meneer wiens huis best een rommel is. Of die mevrouw die een beetje warrig is. Ook in andere wijken werkt dit zo en dat is een verrijking voor de stad.

Gemeenschapszin

Gedurende het jaar zochten opbouwwerkers naar alternatieven om contact te houden en signalen op te halen. Dat blijft een uitgangspunt in onze basisondersteuning. In het najaar deelde een van de opbouwwerkers in de wijk Schutskamp en Kruiskamp ruim 20 wegwerpcamera's uit. Zij vroeg de mensen om foto's te maken van hun eigen leven, in hun wijk, vanuit hun eigen gevoel. In 2021 bekijken bewoners en opbouwwerker samen of die foto's een verhaal van de wijk kunnen vertellen. Misschien via een collage of een expositie van de foto's beneden in de flatgebouwen. De opbouwwerker heeft daartoe ideeën genoeg! Maar daar gaat het niet om. Het verhaal van de woonomgeving moet van de mensen zelf komen, op hun eigen tijd en enthousiasme.

Regierol voor vrijwilligerscentrale Galant

Net voor het NLdoet-weekend op 13 en 14 maart 2020 bleek het coronavirus flink om zich heen te grijpen in Brabant. Vrijwilligerscentrale Galant vroeg alle deelnemende organisaties in 's-Hertogenbosch om hun activiteiten af te lassen. Binnen enkele dagen had het virus ons hele land in zijn greep, maar ontstonden ook initiatieven om elkaar te helpen. Vanwege de korte lijnen met veel vrijwilligers, organisaties en de Farent-collega's die in wijken en dorpen werken, konden de Galant-medewerkers snel een overzicht maken van lokale en landelijke hulpinitiatieven. Op 17 maart 2020 stond het overzicht online en was er voor elke wijk en dorp een aanspreekpunt als inwoners

hulp nodig hadden. Mensen die vanwege corona niet konden werken en zich nuttig wilden maken, werden door Galant verwezen naar de lokale hulpinitiatieven. Het animo om wat te doen voor anderen was groot en hartverwarmend.

Corona zorgde ook voor veel vragen bij lokale stichtingen en verenigingen. Daarom richtten Galant en Mooi zo Goed zo in april 2020 een meldpunt in, samen met 'S-PORT, Cultuurbosch en de stichting Goededoelengids. In de eerste weken ontving het meldpunt al 90 hulpvragen van organisaties, die zich zorgen maakten over bijvoorbeeld geplande activiteiten, vrijwilligers en financiën. Het meldpunt hielp organisaties o.a. met steunmaatregelen waar zij gebruik van konden maken en legde waar nodig lijntjes met de gemeente. Ook startte het meldpunt samen met de Erasmus Universiteit een onderzoek naar de impact van corona op het lokale gemeenschapsleven. - zie factsheet mei>

zie factsheet september>

De steeds veranderende omstandigheden vroegen veel flexibiliteit van organisaties en vrijwilligers. Galant zorgde voor een online overzicht van richtlijnen en protocollen veilig werken. Want zelfs tijdens een pandemie willen en blijven de meeste vrijwilligers zich onverminderd voor anderen inzetten.

Druk op mantelzorgers nam toe

Mantelzorgers zorgen meer voor hun naaste dan vóór de coronacrisis. Begin december 2020 leek de inzet van mantelzorgers iets genormaliseerd, vergeleken met de situatie van april 2020. Toch gaf begin december 41% nog altijd meer mantelzorg dan vóór de coronacrisis. Overbelasting van mantelzorgers was gedurende het jaar een serieus aandachtspunt en dat wilden (en willen) we zo veel mogelijk voorkomen. De consultants van Mantelzorg Farent hielden op allerlei manieren contact met cliënten. We belden alle mantelzorgers en soms was een luisterend oor voldoende. Op andere plekken konden we extra hulp inzetten. Samen met de Stichting Dank voor de Goede Zorg werden tijdens de eerste lockdown in totaal 2400 Sterrenmaaltijden uitgedeeld aan mantelzorgers.

Het aantal geregistreerde mantelzorgers bij Mantelzorg Farent lag in 2020 rond de 3500. De groep jonge geregistreerde mantelzorgers tot en met 24 jaar bedroeg 211.

Voor meer cijfers over mantelzorg: zie https://brabantscan.nl/Jive/report/?id=corona_mantelzorg

PREVENTIEVE ONDERSTEUNING VAN OVERBELASTE MANTELZORGERS

‘Praktijkondersteuners bij huisartsenpraktijken spelen een belangrijke rol in de signalering en preventie van overbelaste mantelzorgers’, vertelt Corine van de Lagemaat, consulent Mantelzorg bij Farent. ‘Praktijkondersteuners verwijzen de mantelzorgers door zodat de mantelzorgconsulent hen op verschillende manieren kan ondersteunen: een luisterend oor bieden, meedenken, praktische informatie en advies geven of de juiste weg vinden in zorgland, zodat de mantelzorger de zorg zo goed mogelijk kan verlenen en het ook prettiger en langer vol kan houden.’

Corine is werkzaam als mantelzorg consulent in de wijken Noord, Maaspoort en Empel. ‘Ik heb bij de huisartsenpraktijken in mijn werkgebied voorlichting gegeven over onze inzet. Wij kunnen de eerste en tweedelijnszorg op dit gebied ontlasten door samen preventieve ondersteuning te bieden aan mantelzorgers. Wanneer een praktijkondersteuner bemerkt dat mijn inzet gewenst is bij een mantelzorger, vult hij of zij ons mantelzorgkaartje in. Vervolgens neem ik contact op met de mantelzorger. Mijn ondersteuning is vaak praktisch. Ik bekijk samen met de mantelzorger welke hulp of ondersteuning er nodig is. Soms is gewoon luisteren en tips geven voldoende. Andere keren is het nodig om vrijwilligers of diensten zoals tuinonderhoud in te zetten of andere organisaties voor ondersteuning in te schakelen. De kracht van Mantelzorg Farent is dat we snel kunnen schakelen en verbindingen door alle lagen van de zorg kunnen leggen. Soms zijn een paar telefoontjes al voldoende om de zorg voor de mantelzorger te verlichten, bijvoorbeeld door de inzet van een vrijwilliger die wekelijks aan huis komt, zodat de mantelzorger even wat tijd voor zichzelf heeft. Dat kan een mantelzorger al voldoende ‘lucht’ geven om de zorg vol te houden.’

VOORKOMEN VAN EENZAAMHEID EN AANBIEDEN VAN DAGBESTEDING

Deelopdracht 3

Doel: Inwoners ontmoeten elkaar en doen actief mee aan activiteiten waardoor eenzaamheid wordt voorkomen of afneemt.

RESULTATEN 2020

Deelopdracht 3

Voorkomen van eenzaamheid had in 2020 maximale aandacht, gezien de lockdowns en alle beperkingen. Met elkaar slaagden we erin om inwoners te bereiken; onder meer door het aanbieden van (online) bewustwording en training, het draaiende houden van het stedelijke Vriendencafé, openhouden van de Huiskamers en het (bij)scholen en ondersteunen van de vrijwilligers. Regelmatig gaven we publiciteit aan het Infopunt Eenzaamheid zodat mensen ons wisten te vinden. En ondertussen hielden we ook onze gezamenlijke visie op eenzaamheid tegen het licht: voorkomen van eenzaamheid gaat om aansluiten bij mensen en hun omstandigheden. Ofwel: contact maken en kijken waar behoeften liggen. De eerste stappen op weg naar een dementievriendelijke gemeente sloten daar naadloos bij aan.

De Week tegen Eenzaamheid

Vanwege corona verliep de Week, van 1 tot en met 8 oktober, anders dan andere jaren. In 's-Hertogenbosch kon een feestelijke aftrap in de vorm van een workshop rond de Humanitas training Meer Contact niet doorgaan. De training kon succesvol gepromoot worden via Facebook en andere social media. Ondanks de beperkingen was er op veel plekken toch aandacht voor eenzaamheid en preventie van eenzaamheid in de gemeente. Digitaal vaardig maken van bewoners was een belangrijk onderdeel in deze week. Ruim 70 senioren werden hierin getraind. Ook na deze week zijn we doorgegaan met het organiseren van cursussen beeldbellen voor senioren. Vrijwilligers worden ingezet die hulp bieden bij het leren beeldbellen, aan huis of bij Steunpunten Van Meeuwenhof en Epigoon. Mooi om te zien als oma na de korte cursus meteen via facetime contact opneemt met haar kleinkind van 14 jaar!

Training Meer Contact

Deze onlinetraining gaven we in 2020 voor het eerst. Tijdens de Week tegen Eenzaamheid traptten we af; minder feestelijk dan gehoopt en in een jaar waar online contact een heel andere betekenis had gekregen. 50 deelnemers jonger dan 55 jaar konden meedoen aan de training. Gedurende 60 dagen ontvingen zij elke dag een e-mail met kleine opdrachten, over bewustwording, educatie en tips die konden helpen bij het

uitproberen van ander gedrag. Elke deelnemer werd telefonisch begeleid door een vrijwilliger. De ervaringen van de deelnemers waren overwegend positief. De een werd zich meer bewust van haar gevoelens van eenzaamheid. Een andere deelnemer kon verwachtingen bijstellen: een nieuwe relatie vind je niet na één contact. Dat realiseren, gaf meer rust. Kleine stappen van deelnemers (de deur uitgaan en mensen op straat gedag zeggen) werden positief bekrachtigd door de betrokken vrijwilliger. Toegang tot de cursus werd als heel laagdrempelig ervaren. Gewoon via Facebook of via een website jezelf aanmelden, zonder dat dit zichtbaar is voor anderen. De pilot loopt door tot 2021; het is een effectief en relatief goedkoop middel dat ingezet kan worden bij grote groepen (jong)volwassenen.

Ontmoeting in het Vriendencafé

Dankzij betrokken vrijwilligers kon het Vriendencafé in 2020 doorgaan (Bij Katrien). Bezoekers moesten wel vooraf aanmelden. Ondanks de maatregelen was het café elke week volgeboekt. Humanitas attendeerde volwassenen tot 55 jaar op het wekelijkse café. De ouderenspecialisten van Farent vertelden over het café als zij op huisbezoek waren bij (eenzame) ouderen boven 55 jaar. In het Vriendencafé stond (en staat) ontmoeting voorop; niet het thema eenzaamheid. Dat werkt goed; de meeste mensen willen immers niet expliciet geassocieerd worden met eenzaamheid. In het café ontstonden nieuwe vriendschappen. Er werd veel gewandeld en mensen brachten zelfs hun hondje mee. Ook in 2021 voorziet het café in een grote behoefte. Per kwartaal zijn er gemiddeld 105 ontmoetingen.

Training Positief gezond ouder worden

Tussen de lockdowns door zijn twee groepen actief aan de slag gegaan in deze cursus van 8 bijeenkomsten. Thema's die aan bod kwamen: leefstijl, zingeving, veerkracht, meedoen en kwaliteiten inzetten. Het merendeel van de deelnemers gaf na afloop van de cursus aan dat zij meer zicht hadden op (concrete) toekomstplannen, de eigen sterke kanten en wat voor hen belangrijk is in het leven. Ook werden er positieve veranderingen aangebracht in leefstijl en invulling van de dag. Inmiddels is een start gemaakt met een nieuwe variant van de cursus op wijkniveau.

Huiskamers open!

Terwijl dagbestedingsactiviteiten elders tijdens de coronacrisis werden stopgezet, bleven de Huiskamers open. Wel konden er minder bezoekers worden ontvangen vanwege de anderhalve meter-maatregel, maar gemiddeld kwamen er toch vijftien deelnemers per Huiskamer. Er bleek zelfs een toeloop te zijn van nieuwe deelnemers die bij andere dagbestedingsactiviteiten niet terecht konden, met een wachtlijst als gevolg.

Gedurende het jaar waren er negen Huiskamers in de stad; drie zijn er in voorbereiding. Een huiskamer is een dagopvang voor ouderen, waarbij ontmoeting centraal staat. Vrijwilligers doen de begeleiding en de coördinatie ligt bij Farent. Het doel van een Huiskamer is eenzaamheid bij ouderen te verminderen, hen een leuke dag buitenshuis te bieden en mantelzorgers te ontlasten. Er is geen indicatie nodig en ook ouderen met beginnende dementie zijn welkom. Dankzij de Huiskamer kunnen ouderen langer zelfstandig thuis wonen. De kracht van de Huiskamer is de focus op welzijn: wat kunnen deelnemers nog zelf en waar worden zij blij van? Andere organisaties weten de Huiskamers inmiddels goed te vinden. Grote wens voor de toekomst is meer structurele samenwerking met de zorg. Denk aan een medisch verzorgende die langskomt voor het toedienen van medicijnen zodat deelnemers die meer zorg nodig hebben, langer kunnen blijven.

Tasje dagbesteding

Deelnemers van de Huiskamers, maar ook andere ouderen die vanwege de coronaperiode niet naar buiten konden, werden thuis verrast met een 'tasje dagbesteding'. Contactgegevens ontvingen we onder meer van seniorenverenigingen, maar ook van zorgorganisaties in de stad. Vrijwilligers hebben zo'n 2000 tassen bij ouderen thuis afgeleverd met verschillende activiteiten waaruit gekozen kon worden; denk aan knutselen, puzzelen, schilderen of moestuinzaadjes.

Continuïteit bewaren

Vanwege corona zijn er minder signaleringsbijeenkomsten gehouden. Die bijeenkomsten voorzien in een behoefte: vrijwilligers, wijkraden, vve's van seniorencomplexen, professionals van maatschappelijke organisaties en anderen praten we bij over eenzaamheid en wat je kunt doen bij vermoedens van eenzaamheid. Gelukkig konden we terugvallen op de al bestaande contacten en netwerken in de basisondersteuning. En ondertussen deden we zo goed mogelijk wat no-

dig was: individueel contact houden met mensen en daarin continuïteit bewaren. Juist bij eenzaamheid is het essentieel dat mensen in beeld blijven en niet nog verder wegzakken. Er werd heel wat afgebeeld, door sociaal werkers en vrijwilligers. En binnen de regels, als bewoner en vrijwilliger dit wilden, waren er huisbezoeken mogelijk. Niet verrassend, maar toch een eyeopener: eenzame mensen liepen vast in praktische dingen. Wie kun je vragen als je alleen staat? Daarbij: het contact gaat vaak stroever. Eenzaamheid maakt mensen minder leuk. Een oude dame belde een van de werkers van het Buurteam. Zij had dat nummer een keer gekregen en bewaard. Ze was ziek en had geen eten meer in huis. Het Buurteam koppelde een vrijwilliger aan haar; die deed de boodschappen en kwam aan de deur voor een praatje. Ook hielp zij mevrouw met het online bestellen bij de Maaltijdservice. Het contact gaf enig houvast. Misschien was het te weinig. Maar het was wat die mevrouw op dat moment wenste of kon toelaten. En het was wel essentieel.

Er zijn op de breuklijnen van het leven

Omdat zij als ervaringsdeskundigen wisten hoe belangrijk een huisbezoek is, gingen de vrijwilligers van de Bezoekdienst Weduwen en Weduwnaars door in de coronatijd. Juist op de breuklijnen van een leven, is verbinding een grote hulp. Dat kan echt preventief werken en eenzaamheid voorkomen.

Dementievriendelijke gemeente

Sinds enkele jaren sorteren we voor op een dementievriendelijke gemeente. Hiervoor zijn we gestart met een pilot in Zuid en in 2020 zijn de wijken De Schutskamp en de Binnenstad er bijgekomen. Er zijn vooral lijnen uitgezet en ideeën ontwikkeld en uitgevoerd. Denk bijvoorbeeld aan het voorlichten van mensen hoe ze de 'niet-pluis-fase' kunnen herkennen: wat merk je op? Wat kan wijzen op dementie en wat doe je dan in de dagelijkse omgang? Ook is -beperkt, gezien de pandemie- geëxperimenteerd met de opzet van een groepstraining voor winkeliers in de wijk Schutskamp. In deze training stonden signaleren en 'gewoon' contact maken centraal. In de Bossche winkelcentra komen veel ouderen en dus ook mensen met dementie. Het winkelpersoneel gaf aan behoefte te hebben aan informatie en handvatten voor gedrag. In Schutskamp organiseerden we ook een 'Lang Leve' manifestatie met een aangepast programma, zoals de activiteit Muziek in de Wijk en 'raamspelletjes'. Winkeliers stelden hiervoor hun etalages beschikbaar. 2021 gaan we verder met

agenderen van het thema in de wijknetwerken. Denk aan korte lijnen naar wijkverpleegkundigen, politie, winkeliers, buurt- en sportverenigingen en vve's van wooncomplexen.

Stedelijk investeren we in bewustwording en informatie; in dat kader zijn we een Facebookpagina gestart. Ook ontwikkelen Farent en Huis073 samen het Geheugenhuis. Verder zijn we in de Binnenstad bezig met het ontwikkelen van Koffie(b)uurtje waar buurtbewoners

dicht bij een plek hebben waar ze op een laagdrempelige manier elkaar kunnen ontmoeten. Dit is niet zo zeer gericht op mensen met dementie maar zorgt wel voor meer contacten in de wijk en een zorgzame buurt. Stedelijk buurthuis Bij Katrien wil een dementievriendelijk buurthuis worden en kan daarmee een voorbeeldfunctie vervullen. Zo bouwen we binnen de basisondersteuning aan een dementievriendelijke stad.

WERKEN AAN POSITIEVE GEZONDHEID

Deelopdracht 4

Doel: Inwoners kunnen omgaan met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen. Zij voeren daarbij zoveel mogelijk eigen regie. Hierdoor nemen kwaliteit van leven toe en het aantal gezonde levensjaren.

RESULTATEN 2020

Deelopdracht 4

In 2020 zetten we sterk in op gezondheid en gezonde leefstijl. Belangrijke thema's, die vanwege corona soms nog scherper naar voren kwamen, konden we expliciet en stevig agenderen. We waren actief in de wijken en vooral ook in de scholen en jongeren-centra. De noodzaak van alles en iedereen online, maakte opnieuw duidelijk hoeveel gezondheidsrisico's dit oplevert voor jongeren.

Krachtige samenwerking in Dropzone

Het project Dropzone laat duidelijk zien dat krachtige samenwerking binnen de basisondersteuning ons verder brengt. Dropzone is een samenwerking tussen PowerUp073, Farent, Humanitas, GGD Hart voor Brabant en Ypse. De samenwerkende organisaties kregen in november 2020 het project Dropzone binnen enkele weken van de grond. Er werden snel meters gemaakt. De organisaties trokken gelijkwaardig 'de kar' en maakten gebruik van elkaars expertises en netwerken. Met als resultaat een plek in een jongeren centrum waar jongeren laagdrempelig terecht konden (en kunnen) met hun vragen of problemen. Dropzone wordt begeleid door getrainde vrijwilligers en ook bij hen was er vanaf het begin enorme drive en energie om iets te betekenen voor jongeren. Vrijwilligers stonden zelfs in de wachtrij voor Dropzone! Belangrijkste doel voor 2021 is meer jongeren te bereiken. In de praktijk blijkt het lastig om jongeren die kampen met problemen toe te leiden naar Dropzone. Dat heeft te maken met de onbekendheid van het project en ook met de drempel van een fysieke locatie. Komend jaar experimenteren we met andere vormen, zoals een Dropzone on Tour waarbij een bus langs de scholen gaat. Ook zetten we nadrukkelijker social media in.

Voorlichting sextortion en trafficking

Landelijke cijfers wijzen uit dat er in 2020 twee keer zo veel meldingen kwamen van sextortion door minderjarigen. Sextortion is een vorm van misbruik waarbij jongeren elkaar online afpersen met seksueel getint beeldmateriaal. Vanwege noodgedwongen thuisonderwijs waren jongeren in 2020 heel veel online. Uit verveling en frustratie gebeurde er van alles. Ouders –die ook thuiswerkten– zaten er nu met hun neus bovenop en wilden adviezen. Vanwege de pandemie bevonden we ons in een bijzondere spagaat: enerzijds

voelden we urgentie van actie en voorlichting juist omdat zo veel jongeren (en waarschijnlijk ook volwassen 'jagers') online waren. En anderzijds konden trainingen en voorlichtingsavonden op de reguliere manieren niet of maar gedeeltelijk doorgaan.

In het voorjaar konden de ouderavonden en de voorlichtingsbijeenkomsten voor docenten en leerlingen, in het kader van sextortion en de training Respect me, Don't sext me, nog doorgaan. Gedurende het jaar trainden we toch twee groepen vrijwilligers en zij bezochten de scholen waar dat kon. Ook gingen zij naar (zorg) instellingen waar groepen jeugdigen verbleven. Heel blij waren we met de geboden kans (via de gemeente 's-Hertogenbosch) om een training op het thema mensenhandel door te ontwikkelen. Mede dankzij de expertise van MEE konden we de kwetsbare groep met een (licht verstandelijke) beperking hierin meenemen. Zij zijn vaak slachtoffer van mensenhandel en/of noodgedwongen meewerkend aan trafficking. We werkten aan een preventief en laagdrempelig aanbod van signalering en deskundigheidsbevordering in de keten. We streven naar een training met open inschrijving voor alle partners in de basisondersteuning. Positief punt: de samenwerking tussen MEE en Humanitas op dit zeer belangrijke thema is echt tot stand gekomen vanuit de basisondersteuning en de al aanwezige contacten. In 2021 starten we met de training onder de titel 'Mensenhandel bestaat hier niet. Toch?'

Gezonde wijkplannen

Ondanks corona en de wijkgezondheidswerkers die moesten bijspringen in de GGD als crisisorganisatie, was er later in 2020 weer ruimte voor het reguliere werk. Al eerder stelden we vast dat werkers in de basisondersteuning elkaar steeds beter vinden bij interventies in de wijk. Maar er zijn ook kansen gepakt om de samenwerking te versterken. Daarvoor is in 2020 een plan van aanpak gemaakt, met onder meer de afspraak om te vertrekken vanuit de wijkfoto (inzet waar dat moet, op basis van de cijfers). We kiezen voor een gecombineerde inzet op leefstijl, meedoen en gezonde omgeving. Wijkgezondheidswerkers en sociaal werkers trekken samen op en organiseren samen voorlichtingsactiviteiten over gezond leven en leefstijl. Daarbij kan er ook aandacht zijn voor gezond opvoeden.

Waar bijvoorbeeld Stoptober voorheen fysiek in de wijken en het ziekenhuis aandacht kreeg, is nu vanuit de GGD een filmpje opgenomen (**GGD Rookvrije Generatie – YouTube**) en gedeeld via allerlei social media met ook nu een mooi resultaat. Er hebben zich vanuit de gemeente zo'n 240 mensen aangemeld voor de Stoptober-maand. Ook heeft de ontwikkeling van webinars een boost gekregen. Belangrijke thema's zijn leefstijl en opvoeden. De komende tijd wordt de website 'Gezond leven en corona' ontwikkeld om inwoners bewust te maken van het effect van een gezonde leefstijl in relatie tot preventie van of gevolgen van corona.

Gezond leven en corona | GGD Hart voor Brabant

Samen Gezond Gesprekken

In het kader van de gezonde wijk zijn in 2020 de Samen Gezond Gesprekken voor inwoners geëvalueerd. De gesprekken zijn een samenwerking van de wijkgezondheidswerkers, S-PORT en de sociaal werkers. Samen willen we inwoners op een laagdrempelige manier helpen bij gezondheidsvragen waar een huisarts niet aan toe komt. Dit project hoort bij uitstek in de basis-ondersteuning omdat gezondheid alles te maken heeft met welzijn, welbevinden in de wijk, leefstijl en bewegen. We leggen contact met inwoners over bewegen, maar ook over voeding en sociale contacten. Jammer genoeg werkten de gesprekken onvoldoende en in het najaar kozen we voor een andere aanpak: meer voorlichting naar de huisartsen (mogelijk via webinars) en meer gesprekken op afspraak. Er zijn kansen voor een betere verbinding tussen de medische beroepsgroep en het

sociale domein. Een proef met Samen Gezond Gesprekken in het Jeroen Bosch ziekenhuis is daarvan een goed voorbeeld. In 2021 hopen we meer kansen te verzilveren.

Gezonde scholen

De gezonde school aanpak ondersteunt scholen bij het structureel werken aan gezondheid op school. Gezonde leerlingen zitten beter in hun vel en presteren dus ook beter. In 2020 kwamen hygiëne en preventie van depressie op de thema-agenda Gezonde school. Ook rookvrije schoolpleinen (verplicht per 1 augustus 2020) en groene omgeving stonden hoog op de agenda. Het Kindcentrum De Kwartiermaker werkte aan een rookvrij schoolterrein en wierf vrijwilligers voor de schoolmoestuin. Bij Kindcentrum Boschveld werden voorbereidingen getroffen voor een groen en actief schoolplein, een park voor de bewoners en het nauwer betrekken van de Boschveldtuin bij de school. Het Kinderdagverblijf Morlandia en Kindcentrum Wijboom zijn begeleid bij het project Smakelijke Moestuinen. Op het Jeroen Bosch College is in de tweede klas van het technasium het Project Viruskenners uitgevoerd. In dit project werkten ongeveer 30 leerlingen 10 weken aan een project over corona. Zij gaven zelf suggesties aan de GGD voor effectieve voorlichting over corona. Om ouders ook te betrekken bij de Gezonde school aanpak is de omslag gemaakt van fysieke ouderavonden naar webinars over verschillende opvoedthema's, zoals lachgas, positief opvoeden in coronatijd en omgaan met sociale media.

In de gemeente 's-Hertogenbosch zijn 28 Gezonde scholen (met minimaal 1 vignet) en 13 scholen die structureel bezig zijn met één of meerdere thema's zonder een vignet. De GGD begeleidt deze scholen in het borgen van hun gezondheidsbeleid. Dit zijn in ieder geval alle scholen in de aandachtswijken. Deze scholen drinken water, eten groente en fruit als tussendoortje en zetten extra in op bewegen.

Via de programmalijn positieve gezondheid blijven we inzetten op een gezonde omgeving voor kinderen. In 2020 kregen 19 scholen een groen beweegvriendelijk schoolplein, 6 kindcentra een smakelijke moestuin en 11 scholen een watertappunt. Ook boden 24 scholen schoolfruit aan en zijn alle scholen begeleid naar een rookvrije omgeving. Ook het Kwekkeltje is sinds 2020 rookvrij.

EEN KANSRIJKE START VOOR MOEDER EN KIND

Marie-Pascale Kokke is VoorZorgverpleegkundige bij GGD Hart voor Brabant. Samen met twee andere collega's begeleidt ze in 's-Hertogenbosch en omgeving jonge aanstaande moeders, vanaf ongeveer 16 weken in de zwangerschap totdat het kind twee jaar oud is. VoorZorg is een evidence based opvoed-, leefstijl-, gezondheids- en ontwikkelings-ondersteuningprogramma. 'Het gaat om jonge vrouwen, tussen de 16 en 25 jaar, die vaak verschillende problemen hebben. Denk aan bijvoorbeeld aan drugs- en alcoholverslaving, huiselijk geweld, schulden, geen eigen huisvesting of geen informele steun of netwerk hebben. Ze komen meestal bij ons via doorverwijzing van een verloskundige, een gynaecoloog of via de (medisch)maatschappelijk werker of Teams Toegang & Regie,' vertelt Marie-Pascale. 'Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat VoorZorg echt de ontwikkelingskansen van moeders en kinderen vergroot en gezondheid bevordert.'

'Als VoorZorgverpleegkundige sta ik naast de aanstaande moeder. We werken samen aan geplande doelen voor de toekomst. In de ruim twee jaar dat ik ze begeleid, leg ik gemiddeld één keer per 2 weken een huisbezoek af. Dat zijn tussen de 40 en 60 bezoeken. Daarin bouw ik een hechte band met ze op, zodat ze zich veilig en gehoord voelen. Pas als dat vertrouwen er is, kun je samen met hulpvragen aan de slag. Een van de belangrijkste doelen is om deze vrouwen te 'empoweren'. Het zijn soms ook de kleine successen die dit werk zo waardevol maken. Denk bijvoorbeeld aan de jonge moeder die ondanks alle problemen stopt met roken of drugsgebruik om haar kindje een goede start te geven. Het is mooi dat ik dichtbij mag staan en kan ondersteunen op weg naar een nieuwe toekomst voor deze moeders en hun kindjes. Dat wij door onze inzet hopelijk een patroon kunnen doorbreken.'

'We hebben in 2020 in de gemeente 's-Hertogenbosch 15 moeders op deze wijze kunnen ondersteunen. Tijdens de eerste coronagolf hebben we enkele weken alleen online of telefonisch contact gehad. We merkten echter al gauw dat dit niet werkte. Onze cliënten haakten daardoor af of vertoonden sociaal wenselijk gedrag. Het was noodzakelijk om ze fysiek te blijven zien en dat hebben we daarom ook snel weer opgepakt.'

Over de samenwerking met de andere partners binnen de basisondersteuning zegt Marie-Pascale: 'De onderlinge lijnen tussen GGD, kraamzorg, verloskundigen, JBZ en Farent worden korter. We weten elkaar beter te vinden. Zo kunnen we ervoor zorgen dat de ondersteuning voor deze groep jonge moeders nog beter op elkaar wordt afgestemd. Daardoor kunnen we sneller andere kwetsbare moeders bereiken die ons ook tijdelijk nodig hebben voor een meer kansrijke start van moeder en kind.'

AANPAKKEN VAN ARMOEDE EN SCHULDEN

Deelopdracht 5

Doel: Inwoners zijn financieel zelfredzaam.

RESULTATEN 2020

Deelopdracht 5

In het afgelopen jaar liepen aanmeldingen voor hulp bij geldzorgen overal terug. Kennelijk werkt het zo dat vragen op dit kwetsbare (taboe)thema tijdens een crisis gemakkelijk ondergronds gaan. Samen hebben we maximaal ingezet op het bereiken van inwoners. In 2021 blijven we alert op de gevolgen van de pandemie. Effecten op de huishoudportemonnee van inwoners laten zich mogelijk pas (veel) later zien.

Armoede-ambassadeurs op de Bossche basisscholen

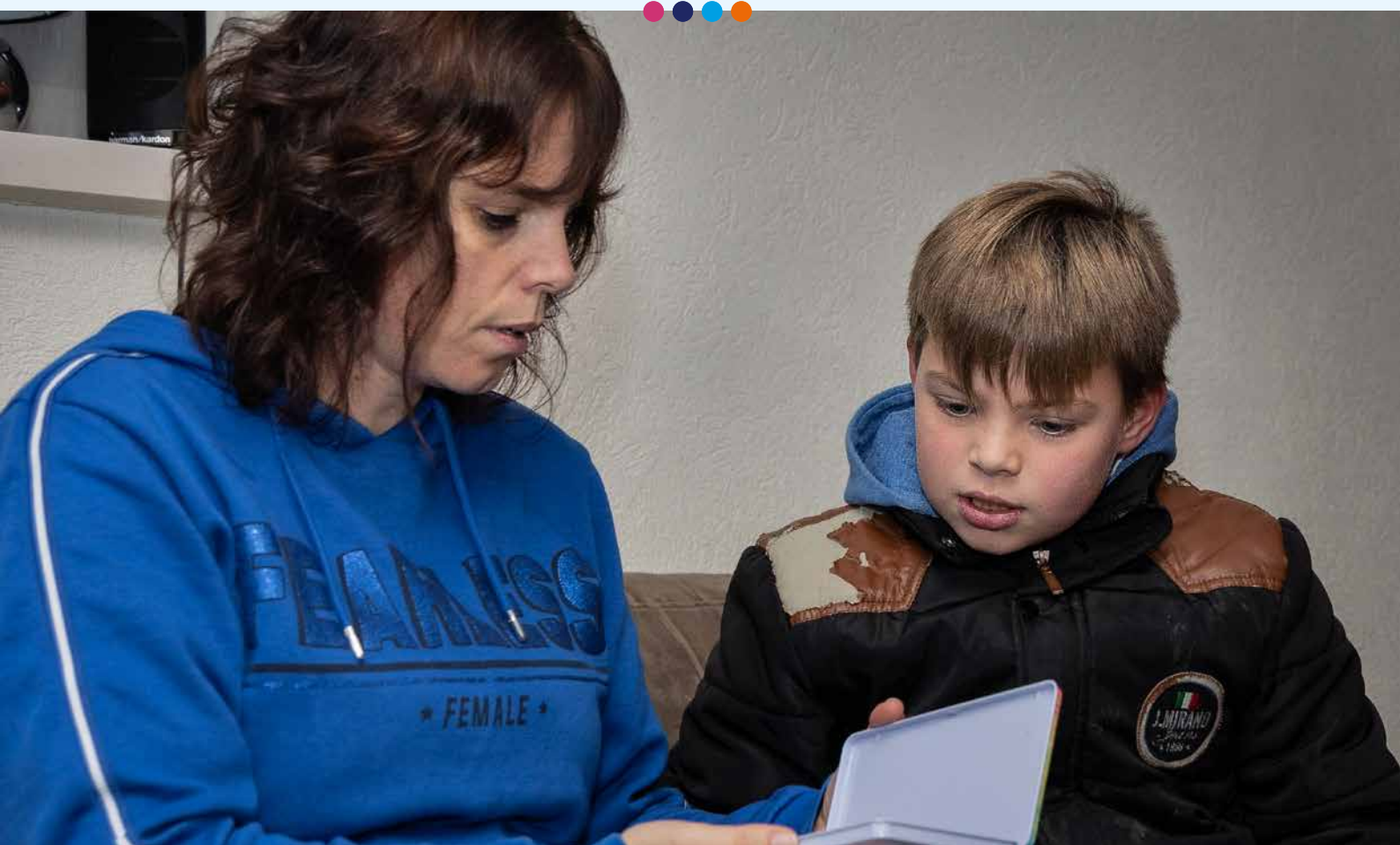
Scholen vervullen een belangrijke rol bij het signaleren van armoede onder kinderen en gezinnen. In de stad zijn vanuit Farent elf vrijwillige armoede-ambassadeurs gekoppeld aan verschillende basisscholen. Zij informeren en ondersteunen ouders bij het aanvragen van hulp bij de verschillende organisaties zoals Stichting Leergeld, Quiet, de kleding- en speelgoedbank, verwijzen naar het Wijkplein of naar professionals voor bijvoorbeeld aanvragen voor Vincentius. De ambassadeurs zijn vaak oud-leerkrachten/IB-ers en goed bekend met de leerlingen en hun ouders. Dat maakt het

gemakkelijk voor ouders om te vragen om ondersteuning. Ook andere beroepskrachten verwijzen regelmatig door en maken gebruik van de kennis en ervaring van de ambassadeurs.

In 2020 liep het aantal aanvragen bij de Stichting Leergeld vanwege de coronacrisis terug. Gedurende de lockdown waren de basisscholen dicht. Ook de vrijwillige armoede-ambassadeurs, gekoppeld aan verschillende basisscholen, waren minder zichtbaar. Ook gingen veel sport- en andere vrijetijdsbestedingen niet door, waardoor er minder contributiegelden werden aangevraagd. In 2019 waren er – op de scholen waar ambassadeurs werkzaam zijn – 456 aanvragen voor sport en cultuur voor kinderen. In 2020 waren dat er maar 278. De ambassadeurs gaan in 2021 weer flink aan de weg timmeren, zodat ouders hen weer goed weten te vinden.

Thuisadministratie en Get a Grip

Meteen in het voorjaar van 2020, tijdens de eerste lockdown, liepen de aanmeldingen voor ondersteuning bij financiën scherp terug. Dat gebeurde zowel bij de

Humanitas Thuisadministratie (voor iedereen vanaf 18 jaar) als bij Humanitas Get a Grip (voor jongeren van 11 tot en met 25 jaar). Best zorgelijk, want het was duidelijk dat met name onder jongeren de klappen vielen. Als flexwerkers verloor een deel van hen werk en inkomen. Specifiek voor jongeren startten we met een belteam. We mochten immers nergens op huisbezoek. Via het belteam waren we in ieder geval bereikbaar. Medio juni, toen de maatregelen minder streng werden, zagen we een stortvloed van aanmeldingen, van mensen van jong tot oud. Door het intake-team uit te breiden, konden we de vraag om hulp opvangen. Want er meldden zich niet enkel nieuwe vragers, maar ook vrijwilligers! Dat was fijn. De meeste deelnemers kwamen met voor ons bekende vragen. We verwachten dat de financiële gevolgen van de pandemie echt pas later komen. Het is een bekend fenomeen dat mensen tijdens crises eerst hun financiële reserves inzetten of te rade gaan in hun eigen netwerk. Ruim 131 vrijwilligers hebben zich in 2020 ingezet voor Thuisadministratie en Get a Grip. Het totaal aantal deelnemers bedroeg 228.

Humanitas, de gemeente en Farent hebben een filmpje gemaakt waarin mensen opgeroepen worden om niet te wachten met vragen van ondersteuning. Zoek hulp voordat je reserves op zijn. We hopen dat het filmpje in 2021 en verder effectief zal zijn!

Overigens konden we in de tweede helft van het jaar weer op huisbezoek. Administratie ordenen en inzichtelijk maken, lukt niet via een Zoomgesprek, je moet echt samen aan de keukentafel zitten. Gelukkig waren veel vrijwilligers gemotiveerd om weer (veilig) op huisbezoek te gaan. Natuurlijk keken we daarbij scherp naar de beste match vrijwilliger en deelnemer. En daarbij vervaagden de grenzen: in de Thuisadministratie hadden we vrijwilligers die ook affiniteit hadden met jongeren en coachen; die gingen aan de slag met jongeren in Get a Grip!

De samenwerking met de gemeente (Eerste hulp bij geldzaken), Farent en Humanitas liep goed in 2020. We vinden elkaar en verwijzen deelnemers door naar elkaar. En allemaal wijzen we inwoners op zelfredzaamheid en samenredzaamheid. Met andere woorden: we blijven attenderen op beschikbare ondersteuning, bij de organisaties en ook bij de Wijkpleinen!

Briefadres als kans

Het hebben van een simpel briefadres kan het verschil zijn tussen onzichtbaar leven onder de radar of weer meedoen in de maatschappij. Mensen in de marge kunnen via Farent een briefadres krijgen. Zij komen daarmee terug in de basisadministratie en dat heeft voordelen: er kan weer iets worden opgebouwd, een uitkering kan worden aangevraagd, net als huisvesting. Er is ook die andere kant: schulden zijn zichtbaar, schuldeisers melden zich en de plastic tas met papieren moet op tafel. Het is niet genoeg als alleen de inwoner in actie komt; ook maatschappelijke partners zoals GGZ, politie, CVTB of Cello moeten meedoen. Voor alle partners is helder dat het gaat om een package deal: briefadres + perspectief. Hoe die deal vorm krijgt, dat is en blijft maatwerk. Als professionals in de basisondersteuning houden we elkaar scherp. We boeken successen en soms vallen we.

2020 was een lastig jaar. Vanwege corona kon Farent kandidaten nauwelijks zelf spreken. De hulpverlener/begeleider vroeg daarom schriftelijk een briefadres aan. Daarop deed Farent de beoordeling en stelde waar nodig kritische vragen. Dat liep, maar het zelf zien van kandidaten en het afwegen van de situatie blijft toch belangrijk. Daarvoor is ervaring nodig. Wie gun je het voordeel van de twijfel en waarom? In 2020 meldde zich een man die opgenomen was geweest in het ziekenhuis. Hij vroeg een briefadres, want hij wilde zijn leven weer op de rit krijgen, met een inkomen en huisvesting. Maar hij was bijzonder gesloten en vertelde amper iets. Er was al contact geweest met het CVTB en de maatschappelijke opvang; samen hadden we weinig informatie. Toch besloten we deze man het voordeel van de twijfel te geven, in de hoop dat hij echt klaar was voor een ommekeer. Dat was hij. De man kwam heel goed in beweging. Hij regelde bijvoorbeeld zelf bewindvoering over zijn schulden en pakte echt zijn kans. In totaal zijn er 252 cliënten aangemeld, waarvan 221 uiteindelijk een briefadres kregen toegewezen en 21 werden afgewezen.

Verder was het afgelopen jaar opmerkelijk dat klanten die we konden toeleiden naar de maatschappelijke opvang, dat liever niet wilden. Soms omdat ze zelf klachten hadden, maar ook wel omdat mensen bang waren om iets op te lopen. De angst voor besmetting maakte dat zij liever 'onder de brug' bleven slapen.

SCHULDENESCAPEROOM LAAT JONGEREN PRATEN OVER GELDPROBLEMEN

Schulden zijn bij jongeren een extra groot probleem: ze ontstaan vaak snel en belemmeren dan hun ontwikkeling en toekomstperspectief. Jongeren geldwijs maken is dus van groot belang. John Wildenberg, maatschappelijk werker bij Farent én schuldhulpverlener van het jaar 2020, bedacht daar een leuke manier voor: een escaperoom.

‘De hersenen van jongeren zijn nog aan het rijpen’, legt John uit. ‘Ze kunnen nog niet goed impulsen beheersen, overzicht krijgen en plannen. Zeker als ze thuis niet hebben geleerd met geld om te gaan, kan het misgaan. En dat heeft ook grote consequenties. ‘Hoe jonger je bent, hoe gevoeliger je brein is voor negatieve invloeden als geldzorgen. En schulden kunnen hun opleiding en toekomstkansen bedreigen. Ze zijn zo lamgeslagen dat ze niet meer aan studeren toekomen. Of ze moeten gaan werken om schulden af te betalen.’

Alle reden dus om jongeren rond hun 18e bewust te maken van de gevaren van schulden. Om het saai onderwerp aantrekkelijk te maken voor jongeren én scholen bedacht Wildenberg een spelvorm: de escaperoom. ‘Mbo-leerlingen moeten in kleine groepjes een koffer openkrijgen en een telefoon ontgrendelen door opdrachten te doen. Bijvoorbeeld informatie opzoeken over verzekeringen. Vaak zijn ze eerst afwach- tend, maar gaan ze uiteindelijk fanatiek aan de slag. Ze vinden het leuk en leerzaam.’

Volgens John Wildenberg brengt het spel veel informatie over, bijvoorbeeld hoeveel een alleenstaande kwijt is aan vaste lasten. Veel meer dan jongeren zelf denken. Hij experimenteert nu met een groepsgesprek na afloop om meer uit de escaperoom te halen. Dat blijkt waardevol: ‘Doordat het spel het ijs heeft gebroken, komen er persoonlijke verhalen los. Het taboe wordt doorbroken.’

John blijft realistisch. ‘Je kunt niet verwachten dat je jongeren met een spel van een uur in een keer geldwijs maakt. Maar we hebben een zaadje geplant, en raden ze ook aan met hun ouders over inkomsten en uitgaven te praten. Als bijkomend voordeel van de escaperoom noemt hij nog dat het scholen bewust maakt van geldzorgen van leerlingen. En ouders? Die proberen we te bereiken met speciale webinars.’

BEVORDEREN VAN TALENTONTWIKKE- LING EN BIEDEN VAN PERSOONLIJKE ONDERSTEUNING

Deelopdracht 6

Doel: Inwoners lossen met individuele en vrij toegankelijke ondersteuning hun problemen op en/of ontwikkelen hun talenten, zodat zij naar vermogen mee kunnen doen aan de samenleving.

RESULTATEN 2020

Deelopdracht 5

In onze persoonlijke ondersteuning zijn we zo dicht mogelijk bij jeugd. Steeds zetten we in op laagdrempelige aandacht, (ouders) activeren en talenten ontwikkelen. En ook belangrijk: wil je als professionals duurzaam inzetten op zelfredzaam en gezond leven, dan dien je ook als team te blijven investeren in onderling contact en kennis. Met elkaar weet je immers meer dan alleen. Dat bleek ook bij de corona-nazorg die voortvarend werd opgezet in 's-Hertogenbosch.

Opvoedondersteuning

Contact blijven houden met kinderen uit kwetsbare gezinnen tijdens de lockdown was belangrijk. Getrainde vrijwilligers van Humanitas bleven wekelijks langsgaan bij gezinnen die een steuntje in de rug konden gebruiken. En opvoedondersteuners en kinderwerkers verrasten in de meivakantie ruim 750 kinderen uit Bossche gezinnen die bekend zijn bij de stichting Leergeld thuis met een tas met allerlei knutsel- en leesmaterialen. Leuk voor de kinderen en tegelijkertijd een moment om even contact te hebben met de ouders of verzorgers. De actie werd gesponsord door Rotary 's-Hertogenbosch-West en ook mede mogelijk gemaakt door Armoedefonds en het VRAW. In de werkgroep Opvoedingsondersteuning leerden de opvoedondersteuners van de vier organisaties elkaar goed kennen. Lijnen werden korter en het aanbod werd in beeld gebracht. Inmiddels weet men elkaar goed te vinden en aan te vullen. Goed voorbeeld hiervan is een signaal van de GGD dat opvoedondersteuning werd gemist in de Groote Wielen (Rosmalen). In samenspraak met MEE en Farent is de vraag in beeld gebracht en heeft het Buurtteam hier gericht meer aandacht voor. In 2021 willen de opvoedondersteuners nog meer inzetten op preventie en laagdrempelige informele steun.

Kinderwerk onmisbaar in de sociale basis

Kinderwerkers van Farent deden in 2020 mee aan het landelijke onderzoek van het Nederlands Jeugdinstituut naar doel, inhoud en betekenis van het kinderwerk.

> Zie factsheet kinderwerk

Het verhaal over kinderwerk en de kinderwerkers in Nederland laat zien dat één kinderwerker als rolmodel

en vertrouwd persoon voor een kind het verschil kan maken. Door er 'altijd te zijn op cruciale momenten' bijvoorbeeld toen een vader overleed. Door regels en burgerschap bij te brengen en spelenderwijs verantwoordelijkheid aan te leren. Door met ouders of leerkrachten in gesprek te gaan of door te signaleren of verwijzen naar gespecialiseerde hulp. Door in de buurt sportactiviteiten te organiseren. Door ruimte te bieden om te spelen opdat kinderen spelenderwijs leren, ervaringen kunnen verwerken en even in een andere wereld kunnen zijn.

Die laagdrempelige aandacht is voor een kind belangrijk en bespaart de samenleving op de lange termijn (jeugd)zorgkosten. Of het nou gaat om voorkomen van zorgkosten op de lange termijn of ondermijning aanpakken; om 'leefbaarheid en veiligheid' of 'alle kansen voor elk kind': het start allemaal thuis en in de lijn buurt-school-gezin. Kinderwerkers zijn de schakel voor vroegsignalering in buurten en de pedagogische en sociale schakel tussen school en gezin en met jeugdzorg en politie.

Circus-workshop voor Bossche kinderen

Ieder kind moet de kans krijgen om zijn of haar talenten te ontwikkelen en te ontdekken wat leuk is. De kans om dat te doen is niet voor ieder kind vanzelfsprekend. In de gemeente 's-Hertogenbosch werden in augustus daarom 38 kinderen in de leeftijd van 6 tot en met 12 jaar uit geselecteerde gezinnen uitgenodigd voor een ontspannen vakantieactiviteit vol met verrassingen. Met als kers op taart samen een echte circusvoorstelling opvoeren voor de bewoners van Nieuwehagen. Dit initiatief is mogelijk gemaakt door subsidie van het Fonds Augeo Zomerkansen en met samenwerking van kinderwerk en opvoedondersteuning van Farent, Quiet en Mantelzorg Farent.

Ziekteverzuim primair onderwijs voorblijven en proeftuin doorzetten

Ziekteverzuim is een belangrijke graadmeter voor schooluitval. Als we hier vroegtijdig op interveniëren, voorkomen we mogelijk dat leerlingen afhaken op hun schoolcarrière. In 2020 is de aanpak van het ziekteverzuim geïmplementeerd in alle scholen voor primair

onderwijs in 's-Hertogenbosch. Dit heeft -juist tijdens de 1e en 2e lockdown- zijn vruchten afgeworpen. Onderwijs, jeugdgezondheidszorg, leerplicht en Farent konden kinderen samen in beeld krijgen en houden. Van de 144 leerlingen die tijdens de 1e lockdown niet naar school gingen, waren na extra inzet van GGD, Leerplicht en Farent na de zomer weer 128 leerlingen naar school.

De proeftuin Geïntegreerde aanpak onderwijs en basisondersteuning jeugdverpleegkundigen en schoolmaatschappelijk werk had begin 2020 al bewezen dat zichtbare aanwezigheid van jeugdverpleegkundige en schoolmaatschappelijk werker in de basisschool nut had. Ouders, kinderen en ook leerkrachten kwamen met vragen en de jeugdverpleegkundige en schoolmaatschappelijk werker konden deze oppakken en zo nodig snel schakelen naar zorg of ondersteuning buiten de school. Met bijstelling in beschikbare uren (helaas verdeling van de schaarste) kon de proeftuin doorgaan op zes basisscholen/kindcentra. Toen kwam corona. Kinderen waren thuis en toen zij later weer naar school mochten, konden ouders enkel tot aan de schoolpoort komen. Hoe houd je dan contact en ondersteun je gezinnen vroegtijdig? Het lukte om de winst van de proeftuin vast te houden. In de periode van thuis-onderwijs, belden schoolmaatschappelijk werkers in bij ouders thuis en regelmatig konden zij daarmee een verschil maken. Maar het kwam ook voor dat ouders zich pas meldden als een en ander uit de hand dreigde te lopen. Erg jammer, want dat was juist een van de redenen voor de start van deze proeftuin. Tegen het eind van 2020 kwam er voor de zes scholen in de proeftuin aanvullende expertise beschikbaar (1,5 uur per week) van Cello en Herlaarhof. Op het complexe gebied van jeugdpsychiatrie en licht verstandelijke beperking kan advies gevraagd worden. Deze samenwerking zal in 2021 verder groeien.

In de school en op de kaart

De schoolmaatschappelijk werkers in het voortgezet onderwijs ondersteunen leerlingen die op school, thuis, bij vriendengroepen of elders in hun leefomgeving problemen ervaren. We bieden support vanuit oprechte betrokkenheid en een brede kennis van de leefwereld van jongeren. Onze vrijwillige hulp is individueel, kortdurend en oplossingsgericht. Eind 2020 deden we een kleinschalig kwalitatief onderzoek naar ons eigen functioneren. We stelden leerlingen, ouders, scholen en samenwerkingspartners een aantal vragen en zij

gaven aan dat zij veelal tevreden zijn over ons werk. Zij noemden ook verbeterpunten. We zijn blij met beide. De opbrengsten van het onderzoek helpen ons bij het voortdurend verbeteren van ons werk. Het schoolmaatschappelijk werk is in 2020 in het primair onderwijs met 339 leerlingen en in het voortgezet onderwijs met 379 leerlingen een hulpverlenings-traject gestart. Het aantal eenmalige contacten bedroeg 145.

Een bijzondere rol was in 2020 weggelegd voor Farent-collega Kelly van Koppenhagen. Naast haar werk als schoolmaatschappelijk werker in het voortgezet onderwijs kan ze ook prachtig tekenen. Die tekeningen plaatst ze op Instagrampagina Kellyschoolsocialwork om zo de doelgroep jongeren goed te kunnen bereiken en haar volgers te inspireren. Dat lukt uitstekend. Inmiddels heeft Kelly al 1100 volgers.

Begeleide Omgangsregeling (BOR)

De Begeleide Omgangsregeling helpt gescheiden ouders bij het tot stand komen van een omgangsregeling voor hun kind(eren). De ouders komen afzonderlijk naar de BOR-kamer bij Humanitas voor een ontmoeting met het kind. Vanuit deze neutrale plek werken ouders met begeleiding gedurende maximaal 6 maanden aan een goed werkende en zelfstandig uit te voeren omgangsregeling. Tijdens de eerste lockdown moesten we de begeleiding noodgedwongen stopzetten. Dat was naar voor de ouders en kinderen die net op weg waren. Vanaf juni konden we weer starten en samen met de vrijwilligers hebben we dat voortvarend opgepakt. Desondanks bleef de tweede helft van 2020 een periode van achterstand inhalen. Er kwamen nieuwe aanmeldingen. Maar de ouders die noodgedwongen gestopt waren in het voorjaar, wilden ook weer starten. Dat betekende veelal opnieuw beginnen voor een traject van de volle 6 maanden. Tot in 2021 bleef de druk van de achterstand voelbaar, ook omdat de BOR-kamer minder intensief te gebruiken was vanwege hygiënemaatregelen. BOR werkt heel goed vanuit de basisondersteuning. Uiteraard is het essentieel om goed te kijken naar (zwaarte van) de vragen of problematiek, maar ook in 2020 zagen we dat juist de laagdrempeligheid van BOR een groot pluspunt is voor ouders. We starten vanuit het positieve, kijken heel zorgvuldig naar wat het kind nodig heeft en werken met getrainde vrijwilligers die ouders en kind(eren) van begin tot eind van een bezoek begeleiden. Die vrijwilliger blijft ook tijdens een ontmoeting in de BOR-kamer

en leert ouder(s) en kind beter kennen. Onze vrijwilligers werken vraaggericht en vanuit meerzijdige betrokkenheid, waarbij het welzijn van het kind voorop staat. Dat maakt contact op basis van gelijkwaardigheid echt mogelijk. Ook in de samenwerking tussen de partners in de basisondersteuning kunnen we snel schakelen en expertise uitwisselen. Waar nodig is er intercollegiaal consult met bijvoorbeeld een maatschappelijk werker van Farent en we verwachten elkaar in de toekomst nog meer te vinden.

Weten wat je samen in huis hebt

Je kunt meer betekenen voor een ander als je zelf stevig staat en weet wat je in huis hebt. Buurtteam Oost-Hintham verdiepte in 2020 de samenwerking op basis van de scrum methode. Bijkomstig voordeel: toen alles stilviel vanwege corona, kon de scrum vlot online opgepakt worden. Het team vertaalde 4-wekelijkse sprints productontwikkeling naar doelstellingen sociaal werk. Bijvoorbeeld 'Buurtbewoners kennen elkaar' of 'Elke bewoner kent zijn of haar burens'. In kleine sprintgroepen was er volop ruimte en ook uitdaging om -vanuit individuele expertise- te zoeken naar creatieve en bruikbare oplossingen. Dat resulteerde onder meer in een straatapp: ken je burens en jouw straat. Met een flyer werd de app geïntroduceerd in een 'test'straat; helemaal coronaproof namen bewoners snel en eenvoudig contact op met elkaar. Dat ging over inbraakpreventie en bijvoorbeeld ook over verkeersveiligheid. De straat is inmiddels in gesprek met de gemeente over mogelijk plaatsen van een verkeersdrempel. Vanuit de proef in die ene straat werd de app ook in andere straten aangeboden. Ook begon het Buurtteam een Facebookpagina en kwam er veel meer aandacht voor toegankelijke taal voor laaggeletterden. De expertise daarop had het team wel degelijk in huis, maar die kwam dankzij een sprint expliciet bovendrijven. Voor 2021 staat een workshop/training hieromtrent op de lat. Een concreet sprint product is ook de koelkastmagneet Wijkplein (met contactgegevens) die het Buurtteam liet maken. Simpel maar effectief. Het team ontdekte dat zowel inwoners als Buurtteam zelf het Wijkplein soms vergaten. De magneet is een reminder voor iedereen: ondersteuning nodig voor een bewoner? Vraag het Wijkplein om mee te denken! Nog een opbrengst van 2020: het Buurtteam deed altijd al nazorg bij incidenten, van rellen tot aan burenruzie, maar nergens was de eigen werkwijze vastgelegd. Ook maatschappelijke partners wisten niet exact wat het team wel/niet deed. Afgelopen jaar maakte het team een flyer nazorg voor alle samenwerkingspartners.

Daarmee werd de aanpak verankerd in het Buurtteam zelf en waren partners voortaan goed geïnformeerd. Snel schakelen gegarandeerd!

Lijntjes kort houden in en vanuit de Buurtteams

Buurtteam Hambaken merkte in 2020 dat een mix van ervaren werkers, die de wijk zeer goed kennen, en nieuwe collega's waardevol is. Stabiliteit in het team vanwege personeelwisselingen blijft een aandachtspunt, hoewel dat soms ook heel goed uitpakt. Gedurende het jaar had het team ervaring met een nieuwe kinderwerker die een inspiratie was voor het hele team in de coronatijd. Mede dankzij deze collega was het hele team veel meer op straat. Uitdelen werd een deel van het dagelijks werk. Denk aan tasjes dagbesteding, mondkapjes, cadeaubonnen van de winkeliers, maar ook olieballen en andere dingen. Het was een goede manier om (weer) in contact te komen met individuele bewoners en zo nodig ondersteuning te regelen. Voor het team zelf was het wennen aan onlineoverleg, zonder gezamenlijke besprekingen in een ruimte. Even langswippen en collegiaal uitwisselen hebben echt meerwaarde en werken sneller dan een e-mail sturen. Dat geldt voor collega's in het Buurtteam maar ook voor contact met partners in het wijknetwerk en in het Team Toegang en Regie. Over online gesproken, een online verdiepingstraject voor het Buurtteam pakte overigens wel goed uit. Op basis van praktijkervaring kon het team benoemen welke expertise aanwezig is en hoe de kennis vanuit MEE, Farent, GGD of Humanitas elkaar echt aanvullen.

Coronasupport bij Regionaal trainingscentrum

Het Regionaal trainingscentrum is voor inwoners uit 's-Hertogenbosch, Vught, Haaren, Sint-Michielsgestel en Boxtel. Hier worden gratis cursussen en trainingen aangeboden voor kinderen en volwassenen. Voor het Regionaal Trainingscentrum was 2020 een lastig jaar. Veel trainingen gingen niet door. Waar het kon, werden trainingen online aangeboden. Zo organiseerden we webinars over financiën en opvoedvragen. Deze werden goed bezocht en doorontwikkeling in 2021 is nuttig.

Nieuw in het aanbod is een corona-supportgroep voor mensen die afgelopen jaar zijn getroffen door het Coronavirus om ervaringen, zorgen en angsten te delen.

> [Zie ook infogram regionaal trainingscentrum](#)

CORONA-NAZORGTEAM 'S-HERTOGENBOSCH

“Toen bleek dat ik corona had. Ik ben 5 weken flink ziek thuis geweest. We zijn nu een aantal maanden verder en ik werk weer een paar uur. Herstellen gaat schoksgewijs. Ik ben nog lang niet de oude. Moe, snel benauwd, slechte conditie, concentratieproblemen. Het is zoeken naar hoe ik hiermee om kan gaan.”
Dit is één van de vele verhalen van mensen die corona hebben gehad. Het ‘ziek zijn’ is voorbij, het leven gaat door, maar de chronische klachten blijven. Deze klachten kunnen ingrijpend zijn. Ineens verandert het leven. Dit kan gevolgen hebben voor de psychische en/of lichamelijke gezondheid, wonen, werken, relatie, ouderschap, sociaal leven/vrije tijd en financiën.

Ex-coronapatiënten verder helpen

“Nadat na de eerste maanden corona bleek dat er veel blijvende klachten zijn, keken we naar wat we voor ex-corona patiënten konden betekenen”, vertelt Miranda Jansen, cliëntondersteuner bij MEE De Meent Groep en betrokken bij corona-nazorg. “Ondertussen merkten we in ‘s-Hertogenbosch dat wij niet de enige organisatie waren die initiatieven voor ex-coronapatiënten ontwikkelden. Ook onze partners in de basisondersteuning waren daarmee bezig. Ieder vanuit zijn eigen expertise. Daarop hebben we samen met Farent, GGD en Humanitas, gemeente ‘s-Hertogenbosch en het Jeroen Bosch Ziekenhuis en het landelijke initiatief

C-support bekeken hoe we hierin samen konden werken. Door al die kennis en ervaring te bundelen, kunnen we ex-coronapatiënten nog beter helpen. Samen kijken naar de vragen die er leven en hoe we daar aanvullend aan elkaar het beste antwoord op kunnen geven.”

Corona-nazorgteam

“Daaruit is het corona-nazorgteam ontstaan”, vertelt Miranda. “Samen bieden we gratis en makkelijk toegankelijke basisondersteuning voor Bosschenaren die te maken hebben gehad met corona. De ingang loopt via Koo, het informatie- en adviespunt voor inwoners van de gemeente ‘s-Hertogenbosch. Niet-medische vragen die met corona te maken hebben kunnen hier gesteld worden. Eenvoudige vragen pakt Koo direct op. Wat moeilijkere vragen gaan door naar het corona-nazorgteam. We bekijken elke vraag breed. Wat is er aan de hand en wat is er nodig? Dat kan hulp van een professionals zijn of van een (geschoolde) vrijwilliger. Als er veel dezelfde soort vragen binnen komen, dan organiseren we bijvoorbeeld een onlinebijeenkomst over dat onderwerp.”

Brede kijk op mogelijkheden

“Door onze samenwerking hebben we een brede kijk op de mogelijkheden voor hulp in ‘s-Hertogenbosch. We hebben contact met allerlei professionals en vrijwilligersorganisaties. En we doen geen dingen dubbel. We zien ook snel wat er ontbreekt en voorkomen dat een cliënt moeten zoeken naar waar hij met welke vraag terecht kan. Verder is door de corona-nazorg de verbinding met onze samenwerkingspartners versterkt. Dit is een mooie ontwikkeling waar ook onze toekomstige cliënten bij nieuwe situaties van kunnen profiteren. Door vanuit verschillende perspectieven naar corona-nazorg te kijken hebben we een rijker beeld van de vraagstukken die spelen en wat daarbij kan helpen. Met elkaar weten we meer dan alleen!”

